

УДК 330.101.541

*Білик К. В., студентка**Науковий керівник: Старчик Н. В., викладач-методист, викладач вищої категорії**Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна*

МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Економічна система – це сукупність всіх економічних процесів, які здійснені у суспільстві на основі діючих у ньому майнових відносин та організаційних форм.

Звідси основою економічної системи є: форми власності (приватна, державна); координативний механізм (ринок, ієрархія).

Повний склад економічної системи: продуктивні сили; економічні відносини; господарський механізм.

Характер економічної системи визначається перевагою форми власності та виду координативного механізму. Швеція завжди вважалася капіталістичною країною тому, що переважає приватна власність та ринковий механізм. Китай навпаки – соціалістичною, тому що переважає державна власність та ієрархія, хоча соціальний захист населення нижчий ніж у Швеції. В Швеції реалізована модель функціонального соціалізму шведського економіста другої половини ХХ століття Бернштейна, яка передбачає сильний перерозподіл доходів через державний бюджет за допомогою диференційованих ставок податку на прибуток (максимальна була 70%, зараз 60%). Слід зазначити, що модель Бернштейна не передбачала націоналізацію підприємств.

Людство за всю свою історію знало наступні типи економічних систем: традиційна, центрального керована (зараз називається планова), ринкова, змішана.

В грудні 2005 року Україну визнали країною з капіталістичною ринковою економікою. Країна виконала сім умов переходу від неповноцінного ринку державного соціалізму до повноцінного-капіталістичного: економічна свобода, різні форми власності, конкуренція, створення ринкової інфраструктури, вільне ціноутворення, відкритість економіки, соціальний захист населення.

Значна тривалість перехідної економіки пояснюється тим, що:

1. Україна пішла до ринку в умовах глибокої економічної кризи, хоча західні країни в умовах кризи посилюють адміністрування, а не економічну свободу. Це треба пам'ятати сьогодні в умовах військових дій і пандемії в Україні.

2. Були зроблені численні помилки в економічній політиці, в тому числі, в приватизації. Видатний американський економіст Гелбрейт Дж. К. назвав основні помилки: висока швидкість приватизації та її глобальність (у всіх сферах економіки відразу і тотальна приватна власність). Захід колективну теж відносить до приватної (все, що недержавне, все- приватне). Гелбрейт Дж. К. вважав, що приватизацію треба було проводити в чотири етапи: сфера послуг,

легка та харчова промисловість, сільське господарство, велика приватизація (тривалість кожного етапу 4–8 років).

3. Україна вибрала ліберальну модель капіталізму МВФ («шокову терапію»).

Польща раніше України взяла цю модель, одна її реалізація підтримувалася значними коштами Заходу, оскільки Польща перша стала формувати капіталістичну економічну систему. До того ж, ще в соціалістичні часи у Польщі була приватна власність в сільському господарстві. Нещодавно в Україні прийняли закон про ринок землі.

Зараз в Україні ринкова економічна система (неоліберальна модель).

До країн з традиційною економікою за класифікацією ООН відносяться найменш розвинені – Ефіопія, Судан, Бангладеш, Гаїті та інші. Планова економіка залишається на Кубі, в КНДР та деяких інших країнах. Економіка розвинених країн відповідає моделі змішаної економіки, яка, на відміну від моделі ринкової економіки, передбачає вищий рівень державного регулювання економіки і соціалізації (турботи про громадян). Вона має елементи планової економіки і ринкової, тому її називають змішаною (сучасним капіталізмом).

Модель змішаної економіки в кожній країні має свою специфіку:

- американська модель: величезна питома вага приватної власності, стимулювання особистого успіху;
- японська модель: значна роль держави в економіці і соціальний захист з боку корпорацій своїх працівників (пожиттєвий найм, принцип старшинства);
- шведська модель: сильний соціальний захист населення з боку держави (вище згадувалося).

Завдання України – перейти до моделі змішаної економіки, враховуючи західний досвід і свою специфіку.

В червні 1992 року, в Ріо-де-Жанейро відбулася міжнародна конференція під егідою ООН з проблем екології і майбутнього розвитку цивілізації, яка прийшла до таких висновків:

- модель розвитку сучасного капіталізму вичерпала себе, оскільки неможливо створити умови сприятливого розвитку всіх країн світу;
- людству потрібна нова модель соціально-економічного розвитку й розподілу виробленого продукту, яка повинна базуватися на централізованому регулюванні соціально-економічної системи, в першу чергу, на інтегрованих інтересах суспільства, на колективних і суспільних формах власності, які полегшують планове регулювання.

Висновки конференції – це соціалізація капіталізму (цей термін ввів Захід у другій половині XX століття). Деякі економісти вважають, що світова економічна криза 2008–2009 років показала, що капіталізм досяг межі адаптації. Більшість економістів – що формується нова фаза розвитку капіталізму – інформаційний капіталізм. Український економіст Андрій Гриценко пише, що ключовим фактором у підвищенні ефективності виробництва є капіталізація цифрових технологій [1]. Четверта промислова революція, яка почалася приблизно у 2000 році, полягає, у першу чергу, у широкому використанні цифрових технологій [2]. Український економіст

Володимир Захарченко вважає, що нова модель економіки України повинна передбачати перехід: від економіки індустріального типу – до постіндустріального; від наздоганяючого розвитку – до випереджаючого; від ринкової економіки – до змішаної; від державно-монополістичного капіталізму – до народного; від монетаристської і ліберальної економіки – до неоінституційної; від фінансового капіталу – до фінансово-промислового [3].

На мій погляд, це інтегрований досвід на базі кращих економічних теорій. Це тривалий процес, в якому приймуть участь сьогоденні студенти економічних спеціальностей, тому треба переломити тенденцію до ігнорування економічної теорії, яка є фундаментом прикладних економічних наук.

Список літератури

1. Гриценко А. Цифровий розвиток: структура, капіталізація та соціалізація. *Економічна теорія*. 2018. № 4. С. 10.
2. Єщенко П. Інформаційна економіка – шанс побудови нової моделі розвитку суспільства чи ілюзія шансу? *Економіка України*. 2019. № 2. С. 6.
3. Захарченко В. Модель українського економічного дива: типологічні риси. *Економічна теорія*. 2018. № 1. С. 55.

УДК 005.95.96

Бойківська Г. М., к.е.н., доцент кафедри менеджменту персоналу та адміністрування

Пеля Р. І., студент

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Досвід роботи з персоналом на багатьох підприємствах показує, що забезпечення високого рівня якості працівників та формування позитивного клімату в колективах є важливими чинниками ефективності виробництва і конкурентоспроможності продукції. Активізація інноваційної діяльності на підприємстві є заслугою в першу чергу його працівників. З'являються нові робочі місця, що потребує для підприємства висококваліфікованих кадрів, які здатні працювати в умовах нових технологій. Сьогодні виникла потреба у формуванні нової дієвої системи роботи з кадрами, потрібна нова кадрова політика і впроваджувати її повинні професіонали.

Система управління персоналом є гарантією успіху підприємства. Адже, якісна робоча сила – це лише основа ефективної роботи суб'єкта господарювання. А для того щоб досягти бажаної результативності необхідно вміти правильно організувати працівників, сприяти позитивному клімату в колективі, забезпечити відповідними умовами праці тощо. Лише тоді підприємство зможе стати потужним суб'єктом, здатним вистояти жорсткі умови конкуренції та досягти стабільного стратегічного розвитку.

Аналіз процесів управління персоналом на підприємстві дозволив виділити дві основні системи управління, а саме традиційну систему управління